

OVSE: kultura dialoga - dialog kultur ©

Dr. Dimitrij Rupel, Ljubljana

Letos obeležujemo vrsto pomembnih jubilejev. Med njimi sta vsekakor 60. obletnica konca Druge svetovne vojne, ki smo jo maja praznovali v Moskvi, in 60. obletnica Organizacije združenih narodov, ki jo je 191 držav članic te univerzalne mednarodne organizacije septembra obeležilo v New Yorku. Obeležujemo pa tudi 30. obletnico helsinškega procesa, ki je pomemben za 55 sodelujočih držav največje regionalne mednarodne organizacije - Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi. Prispevek ruskih diplomatov k temu procesu je bil neprecenljiv. Brez Ruske federacije si tudi ni mogoče predstavljati uspešnega delovanja OVSE danes. Njena vloga bo zato zelo pomembna tudi na zasedanju Ministrskega sveta organizacije, ki bo potekal decembra v Ljubljani, kjer bo Slovenija kot letošnja predsedujoča poleg sodelujočih držav OVSE, gostila tudi številne predstavnike njenih partnerskih držav in drugih mednarodnih organizacij.

Ta sestanek v Ljubljani, tako kot Generalna skupščina OZN v New Yorku, bo prvenstveno posvečen vprašanju, kaj je potrebno narediti, da se organizacija pripravi na sodobne izzive in prilagodi potrebam 21. stoletja. Gre torej za vprašanje, s katerim se soočajo vse mednarodne organizacije, in zato ni razloga, da se ne bi z njim ukvarjala tudi OVSE. Ravno zato sem 13. januarja, v svojem nastopnem govoru na Stalnem svetu OVSE na Dunaju, kot prioriteto usmeritev letošnjega slovenskega predsedovanja izpostavil naslednjo agendo: revitalizacija, reforma, uravnoteženje.

Revitalizacija dela organizacije, ki vključuje tudi dogovor o proračunu in lestvicah prispevkov, je bila med pomembnejšimi nalogami že zaradi finančne krize, v kateri se je znašla OVSE na začetku leta. Zato me veseli, da smo že spomladi v dialogu z rusko stranjo našli prehodno rešitev za nastali položaj. Dialog se nadaljuje tudi danes. Vsekakor je pomembno, da se zagotovi učinkovita in transparentna poraba denarja znotraj organizacije. Razumljivo je tudi pričakovanje, da se preuči obstoječi lestvici prispevkov sodelujočih držav za proračun. Ob tem pa vendarle velja upoštevati dejstvo, da je za normalno delovanje OVSE potrebno zagotoviti njeno redno financiranje, saj začasni aranžmaji slabo vplivajo na terenske misije in dolgoročne projekte organizacije.

Poleg finančne krize je bila za OVSE, ki sem jo prevzel na začetku leta, značilna tudi napetost v odnosih vzhodno in zahodno od Dunaja, ki je prišla najbolj do izraza v nezmožnosti sprejema skupne Politične deklaracije na zadnjem ministrskem svetu v Sofiji. Zato sem tembolj pazljivo preučil izjavo o delu OVSE, ki jo je devet predsednikov držav SND sprejelo julija lani v Moskvi. Gre za močan izraz nezadovoljstva na najvišji ravni, ki ga je treba upoštevati. Zatečeno stanje si prizadevam spremeniti in obnoviti dialog, saj sem prepričan, da imamo veliko več skupnega kot se morda zdi, predvsem temeljna načela na katerih je bila zgrajena naša organizacija. Zato je dialog tako z Rusko federacijo kot z drugimi sodelujočimi državami za nas zelo dragocen. Že januarja sem imenoval sedemčlanski Panel eminentnih osebnosti, v katerem sta bila tudi ruski in kazahstanski predstavnik, ki je konec junija predstavil poročilo o delu organizacije, s svojimi predlogi za izboljšanje njene učinkovitosti.

Zaključki »Panela modrecev« so bili obravnavani na Konzultacijah na visoki ravni OVSE, ki so potekala septembra na Dunaju, tik pred začetkom Generalne skupščine OZN v New

Yorku. Zdaj se pogovori nadaljujejo na izvedenski ravni, s ciljem zagotoviti uspešen posvet zunanjih ministrov, ki bo potekal decembra v Ljubljani. Pričakujem, da bo naše srečanje začrtalo smernice delovanja organizacije v prihodnje. Ljubljanska deklaracija mora zato predstavljati odgovor na osrednjo misel poročila Panela - oblikovanje močnega občutka "skupnega namena" vseh sodelujočih držav. Pravni status, ustanovna listina, postopkovna pravila, delovanje organov in institucij organizacije itd. so nedvomno vprašanja, o katerih se moramo dogovarjati, ter se v čim večji meri o njih v naslednjih tednih tudi dogovoriti. Vendarle pa se moramo zavedati, da je krepitev OVSE dolgoročen proces, ki naj se nadaljuje tudi v prihodnje.

Ministrsko srečanje bo tudi priložnost za korak naprej v reševanju nekaterih t.i. zamrznjenih konfliktov. Ključ za njihovo rešitev leži v medsebojnem dialogu in zaupanju, ki ga bo Slovenija gradila, tudi z ruskimi partnerji v tednih, ki so pred nami. Prihodnost OVSE namreč leži v njenih komparativnih prednostih. Organizacija je že kot taka, še bolj pa s svojimi mediteranskimi in azijskimi partnerji, skupek verskih, etničnih, kulturnih in jezikovnih raznolikosti. Načela zapisana v Helsinški sklepni listini pred tridesetimi leti nam zato dajejo priložnost ter hkrati odgovornost, da to pisano paleto raznolikosti spreobrnemo v našo prednost.

Seveda pri vsem tem ne smemo pozabiti na to, da je OVSE edina mednarodna organizacija s celostnim pristopom k zagotavljanju varnosti. Zato si letos v duhu uravnoveženja njenih treh dimenzij prizadevam zagotoviti več pozornosti in sredstev tako za njeno politično-vojaško, ekonomsko-okoljevarstveno, kot tudi človekovo dimenzijo. V zvezi s tem me veseli, da bo februarja prišlo do izvedbe OVSE seminarja o vojaških doktrinah. Zadovoljen sem tudi nad pozitivnim sprejemom letošnje slovenske teme za drugo dimenzijo, ki se je osredotočila na izredno pomembno vprašanje demografskih trendov, migracij in integracij manjšin na OVSE območju, ki zadeva vse sodelujoče države organizacije. Prav tako me veseli, da je bila dobro sprejeta naša pobuda za izvedbo pilotnega projekta o človekovih pravicah otrok, ki se izvaja tako zahodno kot tudi vzhodno od Dunaja, in to v šestnajstih jezikih. Ob tem bi rad opozoril na uspešen zagon tega projekta tudi v ruščini in sicer ravno prejšnji teden v Vladikavkazu.

Zdi se mi pomembno poudariti, da je osnova za učno gradivo, na podlagi katerega se izvaja omenjeni projekt, Konvencija o otrokovih pravicah OZN. Prav tako pomembno je dejstvo, da so pri zagonu tega OVSE projekta pomagali predstavniki slovenske človekoljubne organizacije Skupaj, ki od letošnjega aprila v Severni Osetiji izvajajo program za psihosocialno rehabilitacijo otrok in učiteljev, žrtev lanskega grozljivega terorističnega napada v Beslanu. Navedeno nazorno priča o zgodovinsko pogojeni odprtosti in fleksibilnosti OVSE, kar je tudi sicer ena njenih najbolj izrazitih značilnosti in prednosti. Tudi zato si želim, da bi v mesecu in pol, ki nas še loči do ministrskega sveta v Ljubljani skupaj z rusko stranjo našli odgovore na še odprta vprašanja, s ciljem zagotovitve uspešnega in učinkovitega dela te pomembne organizacije tudi v prihodnje. Želim si, torej, da bi bilo trideset let kulture dialoga mejnik, ko lahko na skupnih načelih in zavezah gradimo dialog med kulturami.

Dr. Dimitrij Rupel je minister za zunanje zadeve Republike Slovenije in Predsedujoči Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi.